

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/576 – 2024/580
Toplantı Tarihi/Sayısı : 03.10.2024/51
Karar Numarası : 2024/1058
Başvuran : M.Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURULARIN KONUSU

1. Başvuranın, başvurularına konu yargılama süreçlerinde usulsüzlükler yapıldığı iddiasına ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran, 2024/576 başvuru numaralı başvurusunda; Ankara Batı 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 2021/... Esas sayılı kararı ile hakkında mahkûmiyet hükmü verildiğini, duruşma davetiyesinde Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 195'inci maddesi uyarınca duruşmaya katılmadığı halde yokluğunda duruşmanın yapılacağına dair ifadeye yer verilmemesi nedeniyle savunma hakkının kısıtlandığını, duruşmadan bağışık tutulması yönünde bir isteği olmamasına rağmen yokluğunda davanın tamamlanarak hakkında hüküm verilmesinin savunma hakkını sınırlandığını, bu durumun hukuka aykırı olduğunu, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun ilgili hükümleri gözetilmeksizin yokluğunda verilen kararın tebliğinin geçerli sayılmayacağını; Türk Ceza Kanunu'nun 58'inci maddesinin uygulanmasına binaen Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 226'ncı maddesi uyarınca ek savunma hakkının verilmemesinin, suç ve cezaların orantılılığı ilkesi uyarınca dosya üzerindeki müşteki zararı göz önünde bulundurulduğunda ceza miktarının orantısız olmasının, verilen adli para cezasının taksit aralığının belirtilmemesinin ve gerekçeli kararda temyiz incelemesi için başvurabileceğinin aksi halde kararın kesinleşeceği yönünde ihtarın yapılmamasının hukuka aykırı olduğunu; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilgili düzenlemeleri uyarınca verilen karara karşı kanun yollarına başvurma olanağı bulunup bulunmadığı, bu imkân var ise süresi, merci ve başvuru şekillerinin açıkça gösterilmesi gerektiğini, dosya içerisindeki belge ve evrakların onaysız fotokopilerden oluştuğunu ve bu belgelerin hükme esas teşkil edemeyeceğini, verilen kararın infazının durdurulması gerektiğini iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesi için Kurumumuzun girişimlerde bulunmasını talep etmektedir.

3. Başvuran, 2024/580 başvuru numaralı başvurusunda ise; İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/... Esas sayılı kararı ile hakkında mahkûmiyet hükmü verildiğini, duruşma davetiyesinde Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 195'inci maddesi uyarınca duruşmaya gelmediği takdirde yargılamanın yokluğunda yapılacağına ilişkin açıklamaya yer verilmediği için savunma hakkının kısıtlandığını, duruşmadan bağışık tutulma isteğinde bulunmamasına rağmen tarafının yokluğunda duruşmaya devam edilerek davanın neticelendirilmesi ve hakkında hüküm verilmesi sebebiyle savunma hakkının kısıtlandığını, duruşmada hazır edilmeyerek

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

hükümlülüğüne karar verilmesi nedeniyle savunma hakkının elinden alındığı, bu durumun hukuka kesin aykırılık hallerinden birisi olduğunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196'ncı maddesinin beşinci fıkrası uyarınca yokluğunda yargılama yapılarak hükmün tefhim edilmesi sureti ile savunma hakkının kısıtlandığını, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 21'inci maddesinin ikinci fıkrası ile 35'inci maddelerine göre şerh düşülmesi gerektiğine dair şerh düşülerek tebliğ işlemlerinin tamamlanması gerektiği gözetilmeksizin yokluğunda yapılan karar tebliğinin geçerli sayılamayacağını, TCK'nin 58'inci maddesinin uygulanmasına binen Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 226'ncı maddesi uyarınca ek savunma hakkı verilmemesinin hukuka aykırılık teşkil ettiğini, suç ve cezaların orantılılığı ilkesi uyarınca dosya kapsamındaki müşteki zararı göz önünde bulundurulduğunda verilen ceza miktarının orantısız olduğunu, gerekçeli karar tebliğ edilmeden ve kesinleşme süresi beklenilmeden kararın kesinleşmesinin süre bakımından hatalı olduğunu, gerekçeli kararda ihtar yapılmaması sebebiyle hukuka aykırılık bulunduğunu, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilgili düzenlemeleri uyarınca karara karşı kanun yollarına başvurma olanağının bulunup bulunmadığı ve bu imkân var ise süresi, mercii ve şekillerinin tereddüte yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmemesinin hukuka aykırılık teşkil ettiğini, dosya içerisindeki belge ve evrakların onaysız fotokopiden ibaret olmaları sebebiyle hükme esas alınamayacağını, mahkumiyet kararının infazının durdurulmasının gerektiğini iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesi için Kurumumuzun girişimlerde bulunmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

5. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hakimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. ..."

6. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

7. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"(1) Kurumun görevleri şunlardır: ... f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ..."

8. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(...)"

(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

(...)"

9. 24/11/2017 tarih ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön inceleme yapılıması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, ...yönlerinden incelenir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

14. Bununla birlikte başvurular; başvuran hakkında Ankara Batı 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 2021/... Esas sayılı ve İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/... Esas sayılı dosyalarında verilen mahkumiyet kararlarına ilişkin yargılama süreçlerinde pek çok usul hükmüne aykırılıkların bulunduğu iddiasıyla mağduriyetinin giderilmesi talebine ilişkin olup iddiaların üst derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi gerekmektedir.

15. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

16. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmediği hükme bağlanmıştır.

17. Başvuranın talebi yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, talebin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu sebeple kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye